

Administrativa avdelningen
Anton Johansson

Kulturdepartementet
Paula Blomqvist
Enheten för demokrati och det civila samhället
103 33 Stockholm

Yttrande från Bergs kommun angående SOU 2016:5, Betänkandet "Låt fler forma framtiden"

Bergs kommun ges möjlighet att senast den 21 juni yttra sig över SOU 2016:5, "Låt fler forma framtiden", som är betänkandet av 2014 års Demokratiutredning "Delaktighet och jämlikt inflytande".

Utredningen, som letts av Olle Wästberg, innehåller många förslag till åtgärder för att öka och bredda engagemanget inom den representativa demokratin och att stärka individens möjligheter till delaktighet i och inflytande över det politiska beslutsfattandet mellan de allmänna valen.

Avsnitt 8.3.7: Ökat säkerhetsansvar för kommunerna

Utredningens förslag: Kommunallagen ska innehålla en bestämmelse om att kommuner och landsting ska verka för att förtroendevalda ska kunna fullgöra sina uppdrag under trygga och säkra former.

Ökat säkerhetsansvar för kommunerna att hålla sina förtroendevalda säkra är bra, det är dock oklart vilket ansvar som åsyftas? Kommunen bör upprätta rutiner för hantering av hot och våld samt hålla en kontinuerlig kommunikation mellan förtroendevalda, partier, säkerhetsansvarig och rättsväsende. En sådan paragraf i kommunallagen kan behövas, samtidigt är det viktigt att skiljelinjen mellan kommunens och rättsväsendets ansvar inte får grumlas.

I utredningen ges ett exempel att kommunerna ska hjälpa de politiska partierna lokalt med hantering av hot, skadegörelse och våld. För mindre kommuner, likt Bergs kommun, finns inte resurser att hantera en sådan fråga. Blir detta lagstadgat behöver kommunerna erhålla särskilt stöd för att klara uppdraget.

Hot mot tjänstemän på kommunerna kan behöva en likvärdig hantering som hot mot förtroendevalda. Hoten mot tjänstemän och politiker kan ibland ha koppling, om det är känsliga frågor som utreds av tjänstemän och sedan beslutas av politiker. Hot mot förtroendevalda och tjänstemän ska alltid polisanmälas och alla kommuner bör ha uppdaterade rutiner för hur hot ska hanteras och förebyggas.

Avsnitt 9.3.3: Begränsa antalet mandatperioder för ordförandeposter

Utredningens bedömning: För att motverka elitisering och maktkoncentration i politiken bör partierna i fullmäktige överväga en begränsning av antalet mandatperioder som en person kan inneha uppdraget som ordförande.

Förslaget bör avslås. Det bör finnas andra sätt att undvika maktkoncentration och öka den sociala representativiteten inom kommunerna. I glesbygdskommuner med få invånare är det redan idag svårt för partier att finna representanter till förtroendeuppdrag, särskilt bland yngre. Om antalet mandatperioder för ordförandeposter begränsas, kan kompetenta och erfarna politiska ledare inom kommuner falla bort. Beslut om begränsning av antalet mandatperioder ska vara fritt för varje kommun att fatta.

De röstberättigade i kommunerna väljer sina representanter. Att då begränsa för populära politiker att fortsätta som ordförande innebär exempelvis att politiker med stor andel personröster och med ett parti i egen majoritet kan förhindras att fortsätta som ordförande.

Förslaget bör vändas till riksdagens ledamöter som beslutar om förslaget. Kan de tänka sig att begränsa antalet mandatperioder som en riksdagsledamot kan en ordförandepost för att motverka elitisering. Risken för elitisering borde rimligen inte vara större inom kommunpolitiken än inom rikspolitiken.

Avsnitt 13.5.1: Folkmotion ersätter medborgarförslag

Utredningens förslag: Ett nytt verktyg ska införas i kommunallagen för att främja dialogen mellan väljare och förtroendevalda, en möjlighet att väcka ett ärende i fullmäktige genom en folkmotion. Ärende i fullmäktige får väckas om en folkmotion får stöd av minst en procent av de folkbokförda i kommunen eller i landstinget.

Bra initiativ, dock med vissa förbehåll. En folkmotion innebär ett förslag som stöds av minst 1 % av kommunens invånare. I Bergs kommun med ca 7000 invånare skulle förslaget innebära att 70 personer kan skriva en folkmotion. I Bjurholms kommun betyder 1 % av invånarna 25 personer, i Stockholms kommun 9 300 personer, alltså en väsentlig skillnad.

Istället för 1 % -gräns bör kommunerna själva få ange hur många invånares stöd som behövs för att ett ärende ska väckas i kommunfullmäktige. Varje kommun vet bäst vilken nivå som är rimlig. Nivån kan också behöva ändras om syftet med folkmotion inte uppfylls. En vägledande gräns på 1 % kan däremot vara rimlig.

I Bergs kommun ligger antalet medborgarförslag per år högre än mediantalet på sju förslag bland svenska kommuner, och antalet ökar stadigt: 2013 gavs fyra förslag, 2014 inkom 13 förslag och 2015 kom 26

förslag. Anledningen är delvis att ungdomar ges möjlighet att skriva medborgarförslag under kommunens ungdomsdemokratidag. Syftet med dagen är att skapa ett hållbart demokratiarbete för unga i kommunen. I framtiden kanske dessa förslag hänvisas till kommunens förslagslåda eller så kan ungdomarna tillsammans istället skriva en folkmotion.

Införande av folkmotion kan minska arbetsbördan för kommunerna utan att förhoppningsvis minska invånarnas inflytande, om andra inkomna förslag till kommunen kan hänvisas direkt till förvaltning och tjänstemän.

Avsnitt 14.8.1: Försöksverksamhet med rösträtt 16 år

Utredningens förslag: En försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år genomförs vid val till kommunfullmäktige 2018 och 2022.

Försöksverksamheten ska genomföras i kommuner som efter ansökan till regeringen och beslut i fullmäktige väljer att ingå i försöksverksamheten.

Rösträttsåldern hör idag ihop med myndighetsåldern och åldersgränserna representerar ansvar och att fullvärdigt inkluderas som medborgare. Valbarhet och rösträtt har traditionellt följts åt, vilket inte föreslås i utredningen om det blir rösträtt från 16 års ålder.

Förslaget behöver vara väl förankrat i samhället och kommunerna bör få information snarast, om rösträttsåldern ska sänkas till 16 år genom försöksverksamhet i kommunalvalet 2018. Kommunerna behöver hinna utreda om de ska delta i försöket.

Det kan diskuteras om kommunerna är mer lämpade till försöksverksamhet än riksdagen och landstingen/regionerna. Kommunerna beslutar över många ansvarstunga ärenden och individärenden genom t.ex. socialnämnd och byggnadsnämnd.

Sedan 2001 har 16-åringar fått rösta i kyrkovalet, där valbarhetsåldern fortfarande är 18 år. Utredningens förslag skulle möjligen kunna betyda att fler yngre invånare blir intresserade av kommunal politik. Bland kommunens ca 70 förtroendevalda i fullmäktige, nämnder och styrelser är bara 10-talet yngre än 40 år. Det är en trend som behöver vändas.

Jesper Tjulin
Administrativ chef

Anton Johansson
Kommunsekreterare

Ingegerd Backlund
Nämndsekreterare